

ПРИКЛАДНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ І КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ

УДК 001.891:004.91]:050(477:4)

ORCID 0000-0003-4384-9365

DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-17-2020-1.149-164>

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ У СВІТОВИЙ НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Берегова

Олена Миколаївна

доктор мистецтвознавства,
професор, Інститут культурології
Національної академії мистецтв
України, м. Київ
beregova@ukr.net

Береговая

Елена Николаевна

доктор искусствоведения,
професор, Інститут
культурології Национальной
академии искусств
Украины, г. Киев
beregova@ukr.net

Olena Berehova

Doctor of Art Studies,
Professor, Institute
for Cultural Research,
National Academy of Arts
of Ukraine, Kyiv
beregova@ukr.net

Анотація. Окреслено найважливіші глобальні інтеграційні тенденції останніх десятиліть у науковому співтоваристві. Охарактеризовано процеси державотворення в контексті євроінтеграційних прагнень та наукової інтеграції України. Констатується факт суттєвого підвищення вимог до наукових статей та їхніх складових, зростання ролі й кількості англомовних компонентів і жанрів вторинної наукової інформації, посилення візуалізації діяльності вчених і наукових колективів останніми роками. Наведено статистичні дані щодо представлення українських наукових видань гуманітарного профілю у провідних наукометричних базах даних світу Scopus та Web of Science в 2018 та 2019 роках, а також кількісні показники публікаційної активності в цих базах членів редакційних колегій українських культурологічних видань. Виявлено внутрішні й зовнішні чинники, які стоять на заваді швидкому «просуванню» української гуманітаристики на міжнародний рівень. Низький рівень присутності України в глобальному науково-інформаційному просторі, особливо в гуманітарній сфері, спонукав автора статті до висновку, що головними завданнями української гуманітаристики на сучасному етапі є подолання відірваності від європейських і світових процесів розвитку науки та активне входження до потужних міжнародних наукових Інтернет-ресурсів, якими є Scopus і Web of Science. Реалізація цих завдань в тандемі з виваженою державною політикою в гуманітарній сфері зміцнить авторитет української гуманітаристики й відкриє їй шлях до повноцінної інтеграції у світові культурні процеси.

Ключові слова: інтеграція, українська гуманітаристика, наукометрія, наукометричні бази даних, світовий інформаційний простір, наукова періодика, індексація, наукова комунікація.

Постановка проблеми. Останні десятиліття позначені посиленням світових глобалізаційних процесів у різних галузях людської діяльності. Українська гуманітаристика, долаючи притаманні їй консерватизм і самоізоляцію, успадковані від попереднього історичного періоду, також почала здійснювати кроки щодо промоції новітніх наукових досягнень на міжнародному рівні, активно «включатися» у швидкісні режими об-

міну інформацією і використовувати переваги сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Водночас спостерігається величезний розрив між високою якістю наукових досліджень українських вчених та обмеженою кількістю інформації про їхні здобутки й діяльність у світових інформаційних ресурсах. З метою подолання цього розриву в останні роки різні галузі української науки почали активно інтегруватися в світовий науково-інформаційний простір. Однак на цьому шляху вітчизняна гуманітаристика зіштовхнулася з низкою викликів і перешкод, які можуть загальмувати рух у євроінтеграційному напрямі.

Метою статті є визначення напрямів, проблемних зон і перспектив інтеграції української гуманітаристики в глобальний науково-інформаційний простір. Для досягнення поставленої мети необхідно реалізувати такі завдання:

- виявити основні напрями наукової інтеграції в контексті євроінтеграційних прагнень України;
- простежити динаміку входження української наукової періодики гуманітарного спрямування до найпотужніших світових наукометричних баз даних Scopus та Web of Science за останні роки;
- проаналізувати вимоги сучасної наукометрії до наукових публікацій, що містяться в документах Міністерства освіти і науки України, та визначити стан відповідності їм наукових періодичних видань України культурологічного спрямування;
- визначити ризики й проблемні зони на шляху наукової інтеграції та обґрунтувати рекомендації з їхньої нейтралізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інтеграції науки, науково-видавничої галузі України у світовий інформаційний простір останніми роками займалися такі науковці, як Н. В. та О. В. Базелюки, В. Білоус, С. Вакал, В. Добровечір, В. Луговий, Л. Остапченко, І. Регейло, Я. Рудик, М. Стріха, Є. Торгалло, Є. Хан, А. Шостак, Т. Ярошенко, Т. Яхонтова та ін.

Зокрема, Т. Ярошенко простежує основні етапи еволюції наукового періодичного видання як засобу комунікації в науковому співтоваристві, констатує розширення видів наукової періодики засобом появи суто електронних наукових журналів та співіснування друкованих та електронних версій одного й того ж видання (Yaroshenko, 2005).

В. Добровечір розглядає питання формування редакційної політики наукового видання в сучас-

них умовах, наголошує на важливому аспекті зростання ролі та впливовості міжнародних баз даних наукової інформації в науковій комунікації в ХХІ столітті (Dobryvechir, 2013).

У статті групи вчених Є. Торгалло, С. Вакал, Л. Остапченко розкрито проблемні аспекти функціонування української біологічної періодики в наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, запропоновано низку дієвих заходів щодо її подальшої інтеграції у міжнародний інформаційний простір. Однак автори висловлюють невтішне припущення про те, що в умовах постійного дефіциту бюджетних асигнувань у науково-освітньому секторі нашої держави

«...вирішення питань інтегрування української періодики в міжнародний інформаційний простір у найближчі роки буде реалізовуватись зусиллями окремих установ та науковців-ентузіастів» (Torgalo, Vakal, & Ostapchenko, 2014, p. 10).

У поле зору Є. Хана потрапили специфіка реалізації основних принципів Болонського процесу та проблеми реформування системи вищої освіти в межах участі України у формуванні єдиного європейського освітньо-наукового простору (Khan, 2015).

А. Шостак та Я. Рудик наводять переконливі аргументи щодо необхідності наукометричного вимірювання якості та ефективності наукових досліджень з метою модернізації та підвищення конкурентоспроможності економіки України (Shostak, & Rudyk, 2016).

В. Білоус на прикладі інноваційних наукометричних та бібліометричних форм діяльності бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського доводить факт підсилення ролі бібліотек у процесах презентації здобутків учених у глобальному просторі наукових комунікацій та обстоює ідею щодо необхідності модернізації бібліотечного сервісу в науково-дослідній роботі університету (Bilous, 2017).

Т. Яхонтова звертає увагу на виникнення і поширення в закордонній науковій періодиці останніх років штучно створених науковими видавництвами жанрів і форм так званої вторинної наукової комунікації, що базуються на інформаційній обробці первинних наукових текстів, а саме: графіч-

них або візуальних анотацій (graphical abstract), відео-анотацій (video abstract), висвітлення найголовніших моментів статті у вигляді маркованого списку (highlights), загальнонаукових резюме (general scientific summary). Усі ці науково-популярні нежанри не просто надають нові сучасні формати для поширення нового знання. Вони спрямовані на полегшення інформаційного обміну в суспільстві, активне просування автором власного дослідження і популяризацію наукових ідей та результатів наукових досліджень серед широкої наукової громадськості (Yakhontova, 2015).

В. Луговий, І. Регейло, Н. та О. Базелюки роблять акцент на викликах модернізації наукової періодики Національної академії педагогічних наук України в умовах глобальної цифровізації освітньо-наукового простору (Luhovyi, Reheilo, N. Bazeliuk & O. Bazeliuk, 2019).

Отже, у XXI столітті в українському наукознавстві вже з'явилися перші роботи з різноманітних аспектів інтеграції науки та науково-видавничої сфери до глобального інформаційного простору. Водночас недостатня кількість досліджень щодо присутності української гуманітаристики в інтеграційних процесах спонукала автора цієї статті до наукової рефлексії.

Виклад основного матеріалу. Однією з важливих світових інтеграційних тенденцій останніх десятиліть у науковому співтоваристві є об'єднання вчених різних країн за галузями знань у великі наукові спільноти для обміну досвідом і вирішення актуальних питань розвитку науки. Асоціації, організації, конгреси та інші форми наукових об'єднань виникають з ініціативи самих вчених, а їхня діяльність скеровується виборними колегіальними органами управління і є вільною від державного регулювання.

Ще однією глобальною сучасною тенденцією розвитку науки є нова система оцінювання якості та ефективності наукової діяльності, яка склалася у світі за кілька останніх десятиліть і передбачає індексацію внеску кожного вченого та наукової або освітньої інституції, в якій він працює. У США та багатьох європейських країнах система індексації є комерціалізованою і контролюється великими науковими спільнотами й спеціалізованими видавництвами. Вони створюють потужні електронні ресурси, платформи й сервіси як для авторів і рецензентів, так і для засновників і видавців науко-

вих журналів, на яких діяльність учених і науково-дослідних колективів візуалізується через індекси Хірша, рівні впливовості (імпакт-фактори) тощо. Система індексів наукового цитування є недосконалою, викликає багато нарікань, але альтернативи їй поки що не створено. Її основою є принцип публічності наукової активності суб'єктів наукової діяльності через сучасні засоби наукової комунікації, зокрема, презентацію результатів наукової діяльності в наукових публікаціях у спеціалізованих наукових виданнях, які індексуються провідними світовими наукометричними базами даних Scopus та Web of Science. Другою складовою цієї системи є створення індивідуальних профілів у провідних електронних наукових ресурсах і спеціальних соціальних мережах для науковців.

Наша країна рухається швидкими темпами в напрямку євроінтеграції. Уряд України приділяє велику увагу питанням інтеграції освіти і науки у світовий науковий простір.

Одним із найважливіших сучасних документів, які передбачають широкомасштабну наукову інтеграцію з Євросоюзом, є Угода про асоціацію.

Важливими послідовними кроками уряду України в напрямі наукової євроінтеграції є створення:

- Національної ради України з питань розвитку науки і технологій у квітні 2017 року для забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro utvorennia Natsional'noi rady Ukrainy;...», 2017);

- Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та плану заходів щодо її реалізації, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. (Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro skhvalennya Konceptsii rozvytku tsyfrovoi ekonomiky...», 2018);

- Національного фонду досліджень — органу, який утворено згідно з рішенням Уряду України 4 липня 2018 року для грантового фінансування всіх видів досліджень і діяльності, пов'язаних із наукою (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro Natsional'nyy fond dosladzhen' Ukrainy», 2018);

- проекту Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору

(ERA-UA), який схвалила під час засідання Колегія Міністерства освіти і науки України 23 березня 2018 року (Roadmap for Ukraine's integration..., 2018);

- Українського національного індексу наукового цитування Open Ukraine Citation Index, розробкою якого займалися фахівці Державного агентства з питань науки, інформації та інформатизації і запуск якого відбувся в листопаді 2019 року (Open Ukraine Citation Index, 2019).

Зокрема, Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки (Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro skhvalennya Konceptsii rozvytku tsyfrovii ekonomiky...», 2018) передбачає «забезпечення ефективної участі України в європейському дослідницькому та інноваційному просторі та входження України до Єдиного цифрового ринку Європи» (Digital Single Market). Задля досягнення цієї мети стратегічно важливим для Української держави є «розвиток власної наукової цифрової інфраструктури відповідно до пріоритетних напрямів, у яких очікується високотехнологічне зростання або пролив». Як сказано в документі,

«розвиток наукової цифрової інфраструктури (для закладів науки та освіти) є також визначальним для забезпечення відкритого доступу до наукових даних та знань, подальшої комерціалізації наукових досліджень, створення інновацій, продуктів та послуг. Нові знання та розробки, здійснені за рахунок фінансування з державного бюджету, повинні бути у відкритому доступі та стати здобутком суспільства в цілому».

Презентація наукових знань у відкритому форматі буде відповідати парадигмі “Відкриті інновації — Відкрита наука — Відкритість до світу”, яка розвивається в межах Європейського дослідницького та інноваційного простору, а також Європейської хмари відкритої науки та Європейської інфраструктури даних. Загалом,

«інтеграція української науки в європейський дослідницький простір забезпечить можливість розвитку передових наукових ідей, участь у міждисциплінарних проектах, що зосереджуються на перспективних ідеях, технологіях та інноваціях».

У 2018–2019 роках видано постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, накази Міністерства освіти і науки України та інші урядові документи, які стосуються питань науки і спрямовані на те, щоб Україна могла якнайшвидше інтегруватися в наявну у світі систему обміну науковою інформацією і міжнародних наукових досліджень і якнайповніше презентувати свої найкращі наукові здобутки й наукові школи на світовому рівні.

Так, суттєво підвищено вимоги до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України від 15.01.2018 №32) та здобувачів наукових ступенів доктора і кандидата наук (наказ МОН України від 23.09.2019 р. №1220). В обох документах зростає роль публікацій результатів наукових досліджень у наукових журналах, які індексуються в провідних світових базах Scopus та Web of Science.

Наявність публікацій вчених у Scopus та Web of Science, а також наявність у науковій установи чи закладу вищої освіти рейтингового наукового видання, яке індексується в міжнародних базах даних (особливо у Scopus та Web of Science) є надзвичайно важливими передумовами успішного проведення атестації наукових установ, підтвердження закладом вищої освіти України статусу національного (постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної атестації наукових установ» від 19.07.2017 р., «Про затвердження порядку та критеріїв надання закладу вищої освіти статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу» від 22.11.2017 р.).

Посилення євроінтеграційних тенденцій в українському суспільстві спонукало наукові установи та заклади вищої освіти гуманітарного профілю до самоорганізації та пошуку власних шляхів адекватної та ефективної наукової інтеграції. Однією з найбільш помітних тенденцій у науковій та науково-видавничій діяльності останніх років є суттєве підвищення вимог до наукових статей та їхніх складових і зростання ролі англійської мови як основного інструменту комунікації у світовому науковому співтоваристві. Якщо проаналізувати, наприклад, найстаріше музикознавче видання України — журнал «Українське музикознавство», то помітним є факт, що тривалий час — від заснування в 1965 році й до початку 1990-х — у цьому журналі публікувалися тільки статті та списки використаної

літератури українською або російською мовами. Інших вимог не було. У 1990-х роках із широким розповсюдженням електронних систем обробки наукової інформації у вимогах до статей уперше з'явився перелік обов'язкових компонентів так званої вторинної наукової інформації, необхідної для бібліографічної обробки публікацій, а саме: назви, анотації та ключові слова англійською та російською мовами. За останні роки спостерігаємо значне ускладнення вимог у бік збільшення кількості обов'язкових англійських компонентів — назви, анотації, ключові слова, структуровані англійські реферати статей, списки літератури (References), створені відповідно до одного з міжнародних стилів оформлення бібліографічних посилань (APA, Chicago тощо). Також автори зобов'язані надати індивідуальні ідентифікаційні номери в міжнародному реєстрі науковців ORCID та біографічні довідки (CV) англійською мовою. Отже, можемо констатувати за останні десятиліття значну візуалізацію діяльності вчених і наукових колективів, посилення ролі жанрів вторинної наукової інформації та зростання ролі англійської мови в науковій комунікації і науково-видавничій справі.

Видавці українських наукових журналів гуманітарного профілю почали приділяти велику увагу питанням формування редакційної політики, етики й доброчесності наукових публікацій, коректності цитувань, необхідності внутрішнього

та зовнішнього рецензування для забезпечення високої якості опублікованих матеріалів. Посилення вимогливості видавців до редакційної політики дало позитивні наслідки: зусиллями Києво-Могилянської академії, Національного університету «Київська політехніка», Вінницького та Дніпропетровського університетів, наукових інститутів Національної академії наук України та інших наукових і науково-педагогічних колективів у нашій державі в 2018–2019 роках з'явилися перші журнали культурологічного спрямування в найавторитетніших у світі наукометричних базах даних Scopus та Web of Science.

Якщо порівняти дані двох наведених нижче таблиць, то стає очевидним, якщо в 2017 році ми констатували повну відсутність українських гуманітарних журналів у цих потужних міжнародних базах (Berehova, 2017), то в 2018 р., за даними електронного ресурсу Open science in Ukraine, у них індексувалося вже 5 українських наукових журналів культурологічного спрямування (Таблиця 1), а станом на грудень 2019 р. маємо 13 таких журналів у обох базах (11 — у Web of Science і 2 — у Scopus — див. Таблицю 2). Прикро, але одне з найпопулярніших серед українських культурологів і мистецтвознавців видання «Вісник НАКККиМ», яке кілька років поспіль перебувало в базі даних так званої первинної індексації ESCI Web of Science, за даними моніторингу фахівцями Clarivate Analytics

Таблиця 1

*Перелік українських культурологічних журналів,
які індексуються у базах даних Web of Science та Scopus
(станом на 01.11.2018 р.)*

<i>Назва видання</i>	<i>ISSN (print) ISSN (online)</i>
Kyiv-Mohyla Humanities Journal Києво-Могилянський гуманітарний журнал (Київ) електронний	2313-4895
Anthropological Measurements of Philosophical Research Антропологічні виміри філософських досліджень (Дніпро)	2227-7242 2304-9685
Judaica Ukrainica Видання Києво-Могилянської академії (Київ)	2305-4034
National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв (Київ)	2226-3209 2409-0506
Sententiae Історико-філософський журнал Вінницького національного технічного університету (Вінниця)	2075-6461 2308-8915

Таблиця 2

Перелік українських культурологічних видань,
які індексуються у базах даних *Web of Science* та *Scopus*
(станом на 10.12.2019 р.)

Назва видання	ISSN (print) ISSN (online)
Kyiv-Mohyla Humanities Journal Києво-Могилянський гуманітарний журнал (Київ) електронний	2313-4895
Anthropological Measurements of Philosophical Research Антропологічні виміри філософських досліджень (Дніпро)	2227-7242 2304-9685
Social Welfare Interdisciplinary Approach Соціальне забезпечення: міждисциплінарний підхід (Київ — Шяуляй)	2029-7424 2424-3876
Judaica Ukrainica Видання Києво-Могилянської академії (Київ)	2305-4034
Information Technologies and Learning Tools Інформаційні технології і засоби навчання (Київ) електронний	2076-8184
Philosophy and Cosmology Філософія і космологія (Київ)	2307-3705 2518-1866
Storinky Istoriyi — History Pages Сторінки історії (Київ)	2307-5244 2411-0647
Dnipropetrovsk University Bulletin (History and Archaeology series) Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія (Дніпро)	2412-5334 2414-9578
Ukrainskyi istorychnyi zhurnal Український історичний журнал (Київ)	0130-5247 1729-570X
East European Historical Bulletin Східноєвропейський історичний журнал (Дрогобич)	2519-058X
Advanced Education Новітня освіта (Київ)	2409-3351 2410-8286
Sententiae Історико-філософський журнал Вінницького національного технічного університету (Вінниця)	2075-6461 2308-8915
Ideology and Politics Journal Ідеологія і політика. Видання Києво-Могилянської академії (Київ)	2227-6068

(власника *Web of Science*), у 2019 році було вилучене з переліку. Серед можливих причин — недотримання заявлених термінів оприлюднення видання і процедур рецензування, занадто велика кількість статей у одному випуску тощо.

На початку 2020 року обидві бази даних — *Scopus* та *Web of Science* — оприлюднили нові переліки наукових журналів, які пройшли експертний відбір і відповідають їхнім суворим критеріям. Станом на 20.01.2020 р. у обох базах індексуються 123 українські журнали з усіх галузей наук. Кількість видань гуманітарного профілю зросла до 19

за рахунок уведення 6 журналів з напрямку «Соціальні науки».

Отже, у цілому Україна тільки за 3 останні роки розширила присутність своїх гуманітарних видань у обох базах майже в 4 рази. Зважаючи на загальні світові тенденції, можемо спрогнозувати подальше розширення присутності гуманітарної наукової періодики України в базах *Scopus* та *Web of Science* у найближчі роки.

Позитивна динаміка входження України в найпотужніші у світі бази даних має шанси для успішного продовження, оскільки в останні роки

обидві бази здійснюють активну експансіоністську політику в бік гуманітаристики. Вони навіть змінили свої засадничі принципи й почали активніше індексувати журнали національними мовами, головною вимогою є лише англomовні резюме статей і ключові слова. У результаті кількість гуманітарних видань різних країн в обох базах постійно зростає. Наприклад, Польща, яка має власну наукометричну базу Index Copernicus, приділяє велику увагу долученню польських наукових журналів до Scopus та Web of Science. Так, у 2017 році Польща мала 317 наукових журналів у базі даних Scopus, а станом на грудень 2019 року — вже 372. Спостерігаємо зростання показників щодо кількості представлених у цій базі даних наукових журналів і в багатьох інших країн. Цей факт, а також наведені в Таблиці 3 статистичні дані підтверджують перспективність цієї діяльності й для України.

Наведені в Таблиці 3 статистичні дані свідчать, що за останні 3 роки загальна кількість наукових журналів у базі даних Scopus суттєво зросла.

Україна, як і інші країни пострадянського простору, поки що продовжує різко відставати від

США, Великої Британії, Франції, Німеччини та інших розвинутих країн за кількістю наукових видань, які представлені в базі даних Scopus. Станом на 27.01.2020 року Україна має в Scopus 54 наукових видання, хоча це надзвичайно мала кількість, навіть у порівнянні з найближчими до нас Польщею та Росією.

Водночас імплементація урядових документів з питань євроінтеграції у практичну площину діяльності закладів вищої освіти й наукових установ галузі культури показала, що більшість із них виявилися неготовими до швидких якісних перетворень у науково-освітній сфері й презентації своїх наукових здобутків на міжнародному рівні. Швидкому «просуванню» української науки на міжнародні терени заважають як внутрішні, так і зовнішні чинники. Серед внутрішніх проблемних зон на шляху наукової інтеграції України відзначимо певний консерватизм і повільну зміну свідомості вчених-гуманітаріїв, недостатнє володіння або й повне незнання іноземних мов і сучасних комунікаційних технологій, низький рівень обізнаності з сучасними євроінтеграційними процесами в гуманітарній

Таблиця 3

Географія і динаміка представництва наукових видань світу в базі даних Scopus у 2017–2019 роках (вибірково)

<i>Назва країни</i>	<i>Загальна кількість наукових журналів (станом на грудень 2017 р.)</i>	<i>Загальна кількість наукових журналів (станом на грудень 2019 р.)</i>
США	10132	11809
Велика Британія	5497	5876
Німеччина	1762	1889
Франція	581	591
Італія	483	559
Японія	455	485
Канада	321	304
Польща	317	372
Російська Федерація	264	414
Україна	45	54
Литва	43	51
Естонія	29	29
Латвія	8	10
Грузія	6	6
Молдова	3	6
Білорусь	2	9

сфері, застарілі процедури оцінювання ефективності наукової діяльності тощо. Сьогодні українська гуманітаристика перебуває в парадоксальній ситуації: ми намагаємося інтегруватися у світову систему наукових комунікацій, яка є а ргіогі самоорганізованою, завдяки державному регулюванню! За цього виникає конфлікт інтересів — більшість українських науковців-гуманітаріїв прагнуть здійснювати свої дослідження та поширювати інформацію про них за звичними моделями переважно внутрішніх наукових комунікацій, які склалися ще за радянських часів, але державні інституції через посилення вимог до науковців і здобувачів наукових ступенів спонукають їх швидкими темпами самостійно інтегруватися в європейську і світову систему наукових комунікацій через створення індивідуальних профілів у відповідних електронних ресурсах, публікацію статей у авторитетних міжнародних наукових виданнях, які індексуються у Scopus та Web of Science тощо.

Водночас, намагаючись відповідати новим вимогам часу, українські вчені-гуманітарії зіштовхнулися у своїй діяльності з низкою зовнішніх викликів, зокрема, такими:

- обмежена кількість і специфічна тематична спрямованість вітчизняних гуманітарних видань, представлених нині в базах даних Scopus та Web of Science;
- відсутність у цих базах українських видань із культурології, музикознавства, театро- та кінознавства, педагогіки та інших галузей гуманітарного знання;
- висока вартість, тривалість процесу підготовки статей і складність процедури ухвалення публікацій до друку в закордонних наукових виданнях, які індексуються у Scopus та Web of Science;
- труднощі з формуванням редколегій та виконанням інших вимог нового Порядку формування Переліку наукових фахових видань України.

Стосовно останнього пункту зауважимо, що вимога враховувати публікації у Scopus та Web of Science під час формування Переліку наукових фахових видань України та аналізу діяльності наукових і науково-педагогічних колективів уперше з'явилася у нормативних документах МОН України лише після оприлюднення наказу МОН України від 15.01.2018 р. № 32 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України». За час, що минув, українські вчені-гу-

манітарії, які не мали раніше наукометричних публікацій, але намагаються йти в ногу з часом, встигли опублікувати в престижних вітчизняних і закордонних виданнях (в основному Web of Science) лише по одній статті. Дуже мало вітчизняних науковців мають по дві такі публікації. Однак згідно з підпунктом 7 пункту 6 нового Порядку формування Переліку наукових фахових видань України в складі редколегії фахового наукового видання повинно бути

«...не менше семи вчених, включаючи головного редактора, які мають не менше трьох публікацій за останні п'ять років або не менше семи публікацій ...за останні п'ятнадцять років, у тому числі не менше однієї за останні три роки, опублікованих щонайменше у двох різних виданнях, включених до Web of Science Core Collection та/або Scopus» (The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine «Pro zatverdzhennya Poryadku formuvannya...», 2018).

Для того, щоб з'ясувати ситуацію з реальним станом справ у сфері культурологічної періодики, проаналізуємо публікаційну активність членів редколегій культурологічних видань України в міжнародних базах даних Web of Science та Scopus за Переліком наукових фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, затвердженим наказом МОН України від 15.10.2019 р. № 1301.

Аналіз публікаційної активності членів редколегій усіх культурологічних видань України здійснювався за їхніми офіційними веб-сайтами й останніми випусками наукових періодичних видань, розміщеними на них. У цілому, було проаналізовано близько 350 профілів українських та зарубіжних науковців у базах даних Web of Science та Scopus. Варто зауважити, що 2 видання з 15, за заявленою періодичністю, виходять один раз на рік і ще не оприлюднили випуски 2019 року, тож допускаю, що дані наведеної аналітики можуть бути дещо заниженими. Першим культурологічним виданням, яке, згідно з наказом МОН України від 28.12.2019 р. № 1643 «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад», внесеним

Таблиця 4

Кількісні показники публікаційної активності
членів редколегій культурологічних видань України
в міжнародних базах даних *Web of Science* та *Scopus*
(станом на 27 січня 2020 р.)

Назва видання, видавець, місто	Загальна кількість членів редколегії	Кількість українських членів редколегії, які мають публікації у <i>WoS</i>			Кількість іноземних членів редколегії, які мають публікації у <i>WoS</i>			Кількість українських членів редколегії, які мають публікації у <i>Scopus</i>			Кількість іноземних членів редколегії, які мають публікації у <i>Scopus</i>		
		1	2	3+	1	2	3+	1	2	3+	1	2	3+
Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури (НАКККіМ, Київ)	31	7	3	2	2	-	1	1	-	-	-	-	1
Вісник НАКККіМ (Київ)	29	6	-	-	3	-	7	1	-	-	1	1	7
Київське музикознавство (КМАМ, Київ)	21	2	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Культура і мистецтво в сучасному світі (КНУКіМ, Київ)	30	6	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1
Культура і сучасність (НАКККіМ, Київ)	19	2	1	4	1	-	6	-	-	1	-	-	6
Вісник КНУКіМ. Серія: Менеджмент соціокультурної діяльності (КНУКіМ, Київ)	20	4	3	1	-	-	5	2	-	1	1	-	4
Культура України (ХДАК, Харків)	14	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Культурологічна думка (ІК НАМ України, Київ)	23	3	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1
Магістеріум, серія Культурологія (НАУКМА, Київ)	17 (2018)	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Мистецтвознавчі записки (НАКККіМ, Київ)	12	2	1	1	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство (НАКККіМ, ОНМА, Київ — Одеса)	25	5	1	-	3	1	1	-	-	-	2	-	-
Наукові записки НАУКМА (Київ)	21	3	2	-	-	-	5	1	-	1	-	-	4
Питання культурології (КНУКіМ, Київ)	20	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне)	18 (2018)	1	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського (Київ)	25	6	3	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-

до категорії «Б» за новими вимогами, став «Вісник КНУКіМ. Серія: Менеджмент соціокультурної діяльності» (The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine «Pro zatverdzhennya rishen'...», 2019). Наведені в Таблиці 4 дані підтверджують наявність у складі редколегії цього видання достатньої кількості вчених із наукометричними публікаціями в WoS та/або Scopus. Видавець зазначеного видання — Київський національний університет культури і мистецтв — виявив спроможність виконати встановлену вимогу завдяки активним міжнародним зв'язкам, прямим контактам із закордонними колегами та введенню їх до складу редколегії. Серед інших культурологічних видань, які мають високі шанси щодо внесення до категорії «Б» Переліку фахових наукових видань України, — видання Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв «Вісник НАКККіМ» та «Культура і сучасність», у складах редколегій яких є відповідно 7 і 10 членів, які відповідають вимогам наказу МОН України від 15.01.2018 р. № 32 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових і фахових видань України» (The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine from January 15, 2018, No.13 «Pro zatverdzhennya Poryadku...», 2018). Наближається до встановлених нормативів редколегія видання Києво-Могилянської академії «Наукові записки НАУКМА» з сукупним показником 6. Водночас, згідно з даними Таблиці 4, можемо констатувати, що переважна більшість редколегій інших культурологічних видань будуть нездатні виконати вимогу підпункту 7 пункту 6 згаданого наказу МОН України, що може призвести до втрати значною кількістю цих видань статусу фахових.

Проведений аналіз виявив ще одну важливу тенденцію. Якщо у профілях українських вчених ми знаходили лише публікації у WoS та/або Scopus в основному 2000-х років, то у профілях їхніх закордонних колег, особливо тих, які мають велику кількість публікацій, ми виявили статті 1960-1980-х років — періоду, коли Інтернету в такому масовому використанні, як зараз, ще не існувало. Це означає, що редколегії авторитетних європейських видань дбають про глибину архіву представлених у WoS та/або Scopus публікацій, оцифровують не лише нові випуски, а й «старі» статті, присвоюють їм цифрові ідентифікатори друкованих об'єктів DOI і розміщують на своїх сайтах. Таким чином, у профілях науковців з'являються їхні публікації

минулих років. На думку автора цієї статті, українським гуманітарним виданням, особливо тим, які мають тривалу публікаційну історію, варто запозичити й запровадити цю практику.

Екс-заступник міністра освіти і науки України, професор Максим Стріха, аналізуючи ситуацію з наукометриєю в гуманітарній сфері, наголошував, що вона

«дуже непроста, бо очевидних рішень немає не тільки в Україні, їх немає і в усьому світі. Але в цій ситуації особливої ваги набуває діалог усіх зацікавлених сторін, у ході якого можуть бути знайдені рішення, які дозволять запровадити для нашої гуманітаристики елементи наукометрії» (Strikha, 2018).

Можемо погодитися з думкою М. Стріхи про те, що у сфері гуманітарних наук варто вести мову лише про елементи наукометрії, а не про повноцінне вимірювання ефективності впровадження наукових розробок і вираховування індексів Хірша та імпаکت-факторів наукових видань, як це наразі робиться в точних та природничих науках. Гуманітарні дослідження — унікальні, а то й одиничні за обраною тематикою, часто — зорієнтовані на національну (локальну) специфіку досліджуваних предметів і явищ. Водночас дедалі ширше розповсюдження наукометричних показників у різних країнах світу є об'єктивною глобальною тенденцією, тож найбільш ефективним буде поєднання елементів наукометричного вимірювання ефективності наукової діяльності з фаховою експертною оцінкою, що допоможе вибудувати струнку систему оцінювання наукових здобутків дослідників, які працюють у гуманітарній сфері.

Варто взяти до уваги й результати дослідження групи іспанських і британських вчених, які провели порівняння трьох головних баз даних наукової інформації Google Scholar, Web of Science та Scopus і виявили суттєві відмінності в підходах щодо внесення наукових документів до цих сервісів (Martín-Martín, Orduna-Malea, Thelwall, & Delgado-López-Cózar, 2019). Web of Science та Scopus ґрунтуються на високо-селективному підході, оскільки мають справу з кількісними і якісними критеріями відбору джерел, встановленими редакторами-експертами, котрі вирішують, які саме журнали, матеріали конференцій та книги варто індексувати в цих ба-

зах. Google Scholar спирається на протилежний — інклюзивно-автоматизований підхід та індексує всі наукові документи, які ця пошукова система здатна віднайти в академічному Інтернет-просторі. Ці відмінності в підходах мають суттєве значення для сфери соціальних і гуманітарних наук. Як показав аналіз понад 2,5 тисяч високо цитованих англomовних документів у 252-х тематичних категоріях, наведений у дослідженні, Google Scholar виявився здатним відшукати більшість цитат статей із соціальних наук (94%) у той час, як Web of Science та Scopus знайшли відповідно лише 35% і 43% цитат у цій предметній категорії. Подібні суттєві відмінності з аналогічними ж пропорціями були продемонстровані авторами згаданого дослідження і у сферах гуманітарних наук, бізнесу, економіки й менеджменту.

Як з'ясувалося, Web of Science та Scopus

«...мають обмежене покриття у сферах соціальних та гуманітарних наук, науковій літературі, написаній іншими мовами, ніж англійська, а також у наукових документах інших жанрів, аніж журнальні статті»

(маються на увазі збірники тез, дисертації, монографії, глави колективних монографій, препринти, робочі та інші документи, які мають велике значення в гуманітаристиці). Водночас, Google Scholar за всієї неупорядкованості й технічної недосконалості цього пошукового сервісу, як-от: дублювання посилань на один і той самий документ, некоректна або неповна бібліографічна інформація, включення не-наукових матеріалів тощо — виявився лідером у поширенні та індексуванні наукової інформації (Martín-Martín, Orduna-Malea, Thelwall, & Delgado-López-Cózar, 2019).

На думку автора цієї статті, висновок зарубіжних науковців має велике значення для українських вчених-гуманітаріїв, а також наукових установ, закладів вищої освіти, засновників і видавців наукових журналів, багато з яких не лише створили індивідуальні профілі в наукометричній системі Google Scholar, а й мають ненульові індекси наукового цитування. Уважаємо, що дані сервісу Google Scholar обов'язково повинні враховуватися в гуманітарній сфері — під час проведення атестації науково-педагогічних кадрів і наукових установ, підтвердження закладами вищої освіти статусу

національного, формування Переліку фахових наукових видань України, розробки та впровадження нормативних документів, пов'язаних із науковою діяльністю в Україні.

Висновки. Незважаючи на офіційну задекларованість інтеграції України у світове наукове співтовариство, можемо констатувати все ще низький рівень присутності країни в глобальному науково-інформаційному просторі, особливо в гуманітарній сфері. Найважливішими завданнями української гуманітаристики на нинішньому етапі є подолання відірваності від європейських і світових процесів розвитку науки та активне входження до престижних міжнародних наукових Інтернет-платформ, якими є Scopus і Web of Science. Позитивна динаміка входження української гуманітаристики в Scopus та Web of Science, яка намітилася останнім часом, дозволяє спрогнозувати подальше розширення присутності гуманітарної наукової періодики України в глобальному науково-інформаційному просторі в найближчі роки. Неважко також спрогнозувати, що в найближчому майбутньому вітчизняній системі організації наукової діяльності доведеться долати рудименти старого радянського типу мислення, внутрішньої замкненості й державного регулювання науки. Посилена регулятивна функція держави, її втручання у процеси самоорганізації наукових спільнот, невраховування специфіки гуманітарної сфери за прийняття управлінських рішень можуть мати серйозні негативні наслідки (зокрема, такі як втрата значної кількості авторитетних наукових видань гуманітарного профілю як фахових тощо).

Серед інших тенденцій наукової інтеграції України до світового науково-інформаційного простору відзначимо такі:

- Матиме місце тенденція посилення вимог до наукових матеріалів, які публікуються у фахових періодичних виданнях (особливо в частині англomовних компонентів, якісного незалежного рецензування та боротьби з плагіатом).

- Редколегії багатьох фахових наукових видань гуманітарного спрямування будуть прагнути виконати не лише вимоги Міністерства освіти і науки України, а й Scopus та Web of Science з метою подальшого входження в ці авторитетні наукометричні бази.

- Розширюватимуться міжнародні зв'язки редколегій наукових фахових видань України засо-

бом пошуку закордонних партнерів і залучення їх до співпраці.

- Триватимуть процеси цифровізації наукової, науково-освітньої і науково-видавничої діяльності.

- Розширюватиметься обсяг компонентів вторинно-інформаційної наукової комунікації (візуальні анотації, науково-популярні реферати статей тощо).

- З'явиться попит на фахівців у сфері підготовки та систематизації наукової інформації, наукометрії, наукової аналітики.

Сьогодні весь цивілізований світ приділяє велику увагу практичному й якнайшвидшому впровадженню нових знань і результатів наукової діяльності, які спрямовуються на підвищення ефективності національних економік. Але якщо в галузях точних і природничих наук можна оперувати поняттям економічного ефекту й вирахо-

увати прибутки від упровадження нових наукових відкриттів (методів досліджень, патентів тощо), то наукові дослідження в галузі культури не дають таких швидких результатів, вони можуть мати ефект і бути оцінені суспільством лише через 10 — 20, а то й більше років. Культура впливає на розвиток свідомості людини й самосвідомості суспільства, її завдання більш глибоке й важливе, розраховане на довгострокову перспективу у вигляді формування освіченої, вихованої, усебічно розвинутої особистості. Тому сьогодні вчених, які займаються науковими дослідженнями в галузі культури, непокоїть питання: чи відповідають останні нововведення в науковій сфері та очікування швидких результатів від них інтересам розвитку Української держави? Відповідь на це питання можуть дати подальші дослідження цієї проблемної ситуації і виважена державна політика в гуманітарній сфері.

Література:

- Берегова, О. (2017). Наукова комунікація в епоху глобалізації: перспективи українського музикознавства. *Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського*, 120, с. 5–22.
- Білоус, В. (2017). Інтеграція науки у світовий інформаційний простір: роль та місце бібліотеки вищого навчального закладу. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. Сухомлинського*, вип.6. Відновлено з <http://journals.dnpg.gov.ua/article/view/120863> DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305x-2019-1-1-2-1>
- Добривечір, В. (2013). Нові підходи до формування редакційної політики наукового журналу. *Вісник Книжкової палати*, 4, с. 17–20. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2013_4_5
- Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору (2018). Відновлено з <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2018/05/1-dorozhnya-karta-integratsii-ukraini-do-evro.pdf>
- Ібатуллін, І., & Шостак, А. (2015). Наукометрія як засіб інтеграції української науки у світовий інформаційний простір. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Техніка та енергетика АПК*, 226, с. 30–45. DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17.7>
- Луговий, В., Рєгейло, І, Базелюк, Н., & Базелюк, О. (2019). Глобальна цифровізація освітньо-наукового простору і виклики модернізації наукової періодики НАПН України. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 73 (5), с. 264–283. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.3366>
- Наказ МОН України від 15.01.2018 р. № 32 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України». (2018). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18>
- Наказ МОН України від 23.09.2019 р. № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». (2019). Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19>
- Наказ МОН України від 28.12.2019 р. № 1643 «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності спеціалізованих вчених рад». (2019). Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rishen-atestacijnoyi-kolegiji-ministerstva-shodo-diyalnosti-specializovanih-vchenih-rad?fbclid=IwAR2q1IuQpjd30uNuP5vTck-aRc6T6CPSuYZ9vFE-qt0fS47vKly1IvikDA>

- Перелік наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (2019). Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення державної атестації наукових установ» (2017, 19 липня). № 540. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-%D0%BF>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку та критеріїв надання закладу вищої освіти статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу» (2017, 22 листопада). № 912. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-2017-%D0%BF>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про Національний фонд досліджень України» (2018, 4 липня). № 528. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528-2018-%D0%BF>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення Національної ради України з питань розвитку науки і технологій» (2017, 5 квітня). № 226. Відновлено з <https://www.kmu.gov.ua/npas/249890936> DOI: <https://doi.org/10.15407/scin8.05.005>
- Розпорядження Кабінету Міністрів України (2018, 17 січня). № 67-р. «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> DOI: <https://doi.org/10.15421/411632>
- Стріха, М. В. (2018). *Наукометрія і гуманітаристика: проблеми та перспективи*. Виступ на Пленарному засіданні IX Міжнародного конгресу українців. Відновлено з <https://mon.gov.ua/ua/news/naukometriya-i-gumanitaristika-problemi-ta-perspektivi>
- Торгалю, С., Вакал, С., & Остапченко, Л. (2014). Наукометричні бази даних та інтеграція української біологічної періодики у міжнародний інформаційний простір. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Біологія*, 3 (68), с. 5–11. Відновлено з file:///D:/Downloads/VKNU_biol_2014_3_3.pdf DOI: https://doi.org/10.17721/1728_2748.2014.68.5-11
- Українське музикознавство. (No date). Офіційний сайт наукового видання: <http://musicology.com.ua/>
- Український індекс наукового цитування. (No date). Відновлено з <http://uincit.uran.ua/>
- Хан, С. (2015). Інтеграція України у європейський простір вищої освіти як складова цивілізаційного вибору. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Історія*, 3 (126), с. 54–57. DOI: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2018.36.18>
- Шостак, А. В., & Рудик, Я. М. (2016). Інтеграція української науки у Європейський інформаційний простір засобами наукометрії. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*, 233, с. 322–330. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_ped_2016_233_50. DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17.7>
- Ярошенко, Т. (2005). Еволюція журналу як засобу наукової комунікації: від друкованих видань до оригінальних наукових журналів. *Вісник Книжкової палати України*, 10 (111), с. 29–34. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.47.0.158277>
- Яхонтова, Т. В. (2015). Сучасна наукова комунікація: жанрові інновації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 14, с. 232–234. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2015_14_65 DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17>
- Google Scholar. (No date). Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Martín-Martín, A., Orduna-Malea, E., Thelwall, M., & Delgado-López-Cózar, E. (2019). *Google Scholar, Web of Science and Scopus. Which is best for me?* Retrieved from <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2019/12/03/google-scholar-web-of-science-and-scopus-which-is-best-for-me/> DOI: <https://doi.org/10.31235/osf.io/hcx27>
- Open Science in Ukraine. (No date). Retrieved from <https://openscience.in.ua/>
- Scopus. (No date). Retrieved from www.scopus.com
- Web of Science. (No date). Retrieved from www.webofknowledge.com

References:

- Berehova, O. (2017). Scientific communication in the epoch of globalization: perspectives of Ukrainian musicology. In *Scientific Herald of P. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 120, p. 5–22. (In Ukrainian)
- Bilous, V. (2017). Integration of science into global information space: the role and place of an academic library. In *Proceedings of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine. Issue 6*. Retrieved from <http://journals.dnbp.gov.ua/article/view/120863> (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305x-2019-1-1-2-1>
- Dobryvechir, V. (2013). Novi pidhody do formuvannya redakciinoi polityky naukovogo zhurnalu [New approaches to the formation of the editorial policy of the scientific journal]. In *Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 4, p. 17–20. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2013_4_5 (In Ukrainian)
- Google Scholar. (No date). Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Ibatullin, I. I. & Shostak, A. V. (2015). Scientometrics as a means of integrating Ukrainian science into the global information space. In *Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: APC Engineering and Energy*, 226, p. 30–45. (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17.7>
- Khan, Ye. (2015). Ukraine's integration in the European higher education as a part of civilizational choice. In *Taras Shevchenko Kyiv National University's Herald. Series: History*. 3 (126), p. 54–57. (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.31558/1815-3070.2018.36.18>
- Lugovyi, V., Reheilo, I., Bazeliuk, N., & Bazeliuk, O. (2019). Global Digitisation of the Educational and Research Area and Challenges in Modernizing the Scientific Periodicals of NAES of Ukraine. In *Information Technologies and Learning Tools*, 73 (5), p. 264–283. (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v73i5.3366>
- Martín-Martín, A., Orduna-Malea, E., Thelwall, M., & Delgado-López-Cózar, E. (2019). *Google Scholar, Web of Science and Scopus: Which is best for me?* Retrieved from <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2019/12/03/google-scholar-web-of-science-and-scopus-which-is-best-for-me/> DOI: <https://doi.org/10.31235/osf.io/hcx27>
- Open Science in Ukraine. (No date). Retrieved from <https://openscience.in.ua/>
- Open Ukraine Citation Index. (No date). Retrieved from <http://uincit.uran.ua/> (In Ukrainian)
- Ordinance of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro skhvalennya Konceptsii rozvytku tsyfrovoy ekonomiky ta suspil'stva Ukraïny na 2018-2020 roky ta zatverdzhennya planu zakhodiv shchodo ii realizatsii» [«On approval of the Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018–2020 and approval of the plan of measures for its implementation»]. (2018, January 17). No. 67-p. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80> (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.15421/411632>
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro Natsional'nyy fond dosladzhen' Ukraïny» [«About the National Research Fund of Ukraine»]. (2018, July 4). No. 528. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/528-2018-%D0%BF> (In Ukrainian)
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro utvorennya Natsional'noii rady Ukraïny z pytan' rozvytku nauky i tekhnolohii» [«On the formation of the National Council of Ukraine for Science and Technology Development»]. (2017, April 5). No. 226. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/249890936> (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.15407/scin8.05.005>
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya derzhavnoii atestacii naukovykh ustanov» [«On Approval of the Procedure for State Certification of Scientific Institutions»]. (2017, July 19). No. 540. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-%D0%BF> (In Ukrainian)
- Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «Pro zatverdzhennya poryadku ta kryteriiv nadannya zakladu vyshchoii osvity statusu natsional'noho, pidtverdzhennya chy pozbavlennya tsioho statusu» [«On approval of the procedure and criteria for granting a higher educational institution the status of national, confirmation or denial of this status»]. (2017, November 22). No.912. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-2017-%D0%BF> (In Ukrainian)
- Roadmap for Ukraine's integration into the European Research Area (2018). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2018/05/1-dorozhnyia-karta-integratsii-ukraini-do-evro.pdf> (In Ukrainian)
- Scopus. (No date). Retrieved from www.scopus.com
- Shostak, A., & Rudyk, Y. (2016). Integration of Ukrainian Science in the European information space by means of scientometrics. In *Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine*.

- Series: Pedagogy, psychology, philosophy*, 233, p. 322–330. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_233_50 (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17.7>
- Strikha, M. (2018). *Scientometrics and Humanities: Problems and Prospects*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/naukometriya-i-gumanitaristika-problemi-ta-perspektivi> (In Ukrainian)
- The list of scientific professional editions of Ukraine which can publish the results of the dissertations for obtaining the scientific degrees of doctor and candidate of sciences. (2019). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadri-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya> (In Ukrainian)
- The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018, January 15). No.13 «Pro zatverdzhennya Poryadku formuvannya Pereliku naukovykh fahovykh vydan' Ukrainy» [*On Approval of the Procedure for the Formation of the List of Scientific and Professional Publications*]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18> (In Ukrainian)
- The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019, September 23). No.1220 «Pro opublikuvannya rezultativ dysertacii na zbuttya naukovykh stupniv doktora i kandydata nauk» [*On the Publication of the Results of Dissertations for Obtaining the Scientific Degrees of Doctor and Candidate of Sciences*]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19> (In Ukrainian)
- The Order of Ministry of Education and Science of Ukraine. (2019, December 28). No. 1643 «Pro zatverdzhennya rishen' Atestacijnoji kolehii Ministerstva shchodo diyal'nosti specializovanykh vchenykh rad» [*On approval of decisions of the Attestation Council of the Ministry on the activity of specialized scientific councils*]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-rishen-atestacijnoji-kolegiyi-ministerstva-shodo-diyalnosti-specializovanih-vchenih-rad?fbclid=IwAR2q1IuQpjcd30uNuP5vTCK-aRc6T6CPSuYZ9vFE-qt0fS47vKly1IvikDA> (In Ukrainian)
- Torgalo, Ye., Vakal, S., & Ostapchenko, L. (2014). Naukometrychni bazy danyh ta integraciya ukrainskoj biolohichnoj periodyky u mizhnarodnyi informacijnyi prostir [*Scientometric Databases and Integration of Ukrainian Biological Periodicals into the International Information Space*]. In *Taras Shevchenko Kyiv National University's Herald. Series: Biology*, 3 (68), p. 5–11. Retrieved from file:///D:/Downloads/VKNU_biol_2014_3_3.pdf (In Ukrainian) DOI: https://doi.org/10.17721/1728_2748.2014.68.5-11
- Ukrainian Musicology. (No date). Official web-site of scientific periodical: <http://musicology.com.ua/> (In Ukrainian)
- Web of Science. (No date). Retrieved from www.webofknowledge.com
- Yakhontova, T. (2015). Modern research communication: genre innovations. In *Scientific Herald of International Humanitarian University. Philology*, 14, p. 232–234. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2015_14_65 (In Ukrainian) DOI: <https://doi.org/10.32841/2707-0018.2019.17>
- Yaroshenko, T. (2005). The evolution of the journal as a means of scientific communication: from print publications to original scientific journals. In *Bulletin of the Book Chamber of Ukraine*, 10 (111), p. 29–34. (In Ukrainian). DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5244.47.0.158277>

Береговая Елена Николаевна

Интеграция украинской гуманитаристики в мировое научно-информационное пространство: вызовы и перспективы

Аннотация. Очерчены важнейшие глобальные интеграционные тенденции последних десятилетий в научном сообществе. Охарактеризованы процессы государственного строительства в контексте евроинтеграционных стремлений и научной интеграции Украины. Констатируется факт существенного повышения требований к научным статьям и их составляющим, возрастание роли и количества англоязычных компонентов и жанров вторичной научной информации, усиление визуализации деятельности ученых и научных коллективов в последние годы. Приведены статистические данные относительно представления украинских научных изданий гуманитарного профиля в ведущих наукометрических базах данных мира Scopus и Web of Science в 2018 и 2019 годах, а также количественные показатели публикационной активности в этих базах членов редакционных коллегий украинских культурологических изданий. Выявлены внутренние и внешние факторы, которые мешают быстрому «продвижению» украинской гуманитаристики на международный уровень. Низкий уровень присутствия Украины в глобальном научно-информаци-

онном пространстве, особенно в гуманитарной сфере, привел автора статьи к выводу о том, что главными заданиями украинской гуманитаристики на современном этапе является преодоление оторванности от европейских и мировых процессов развития науки и активное вхождение в мощные международные научные Интернет-ресурсы, каковыми являются Scopus и Web of Science. Реализация этих заданий вместе со взвешенной государственной политикой в гуманитарной сфере укрепит авторитет украинской гуманитаристики и откроет ей путь к полноценной интеграции в мировые культурные процессы.

Ключевые слова: интеграция, украинская гуманитаристика, наукометрия, наукометрические базы данных, мировое информационное пространство, научная периодика, индексация, научная коммуникация.

Olena Berehova

The integration of Ukrainian Humanities into the international academic and information space: challenges and prospects

Abstract. The study outlines the most important global integration trends in the scientific community of the last decades. It characterizes the transformational processes in the context of European integration aspirations and of scientific integration of Ukraine. It points out at the significant tightening of the requirements for academic publications, the rise of the role and number of English-speaking outlets, the increase in the visualization of the scientists' activities and scientific institutions in recent years. The study presents the statistics of 2018–2019 on the scientific publications Ukrainian humanities presented in the *Scopus* and *Web of Science* databases. It offers a quantitative data of the publication activity in these databases of the members of the editorial boards of Ukrainian cultural editions. It identifies internal and external factors hindering the rapid 'promotion' of Ukrainian humanities to the international level. Based on the low level of Ukraine's presence in the global academic and information space, author's conclusions are that the main tasks of Ukrainian humanities currently are to overcome the isolation from the European and global science development processes and to actively enter into powerful international scientific internet resources, i.e. *Scopus* and *Web of Science*. Implementing these tasks combined with balanced state policy in the humanitarian sphere will strengthen the authority of Ukrainian humanities and open the way to full integration into the global cultural processes.

Keywords: global integration, Ukrainian humanities, scientometric databases, information space, scientific periodicals, indexation.